

ירידת אברהם למצרים

פרק יב פסוקים י-כ

1. האלשיך הקדוש לפסוק י:
"הנה ראוי לשים לב: האם אחר כל ההבטחות שהובטח על לכתו לארץ: ואעשך כו', לא שת ליבו [של אברהם ש] יפרנסהו יתברך בארץ? כי אם מיד שראה רעב בארץ ירד מצרימה? כי הלא לא נתרוקנה ארץ ישראל, ואשר זן את הנותרים, עריצי גויים, האם לא יזון את אברהם בארץ? ואיה הביטחון אשר בטח בד'?"
2. רמבי"ן לפסוק י:
"ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו כי יש באלהים כח לעזור ולהציל, גם יציאתו מן הארץ שנצטווה עליה בתחילה מפני הרעב עון אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות, ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה".
3. בראשית רבה מ ד:
"כל השנים הללו הוא עמה ועכשיו אומר לה: 'הנה נא ידעתי כי אישה יפת מראה את'?"
4. האלשיך הקדוש שם:
"היתכן גבר כאברהם יעץ תחבולה לאבד נפשו חלילה, להניח את שרה הגדולה ממנו בנביאות, יבואו אליה גויים ויחללוהו והיא בעולת בעל, והיא משבע מצוות בני-נח? ומה גם מי שמקיים אפילו עירובי תבשילין? ומר ממות באמור אליה 'אמרי נא אחתי את... למען ייטב לי בעבורך... שמורה באצבע כי טובים לו דודי אתנניה, והיא את ערלים תשכב. ומי ישמע כדבר הזה ולא תצילנה אזניו?!"
5. נצ"יב לפסוק י:
"כפל הכתוב [פעמיים נאמר בפסוק שהיה רעב] להודיע שכל עוד שהיה אפשר להשתדל למכור רכושו ולבטוח בד' עשה. עד שמכל מקום כבד עליו הרעב, אז קיים בעצמו 'רעב בעיר פזר רגליך' כדאיתא בפרק הכונס".
6. מלבי"ם לפסוק י:
"וירד מצרימה – לא לקבוע דירה רק לגור שם לפי שעה מצד שכבד בארץ ולחזור כשיפסק הרעב שבזה יחשב שיושב עדיין בארץ כיון שדעתו לחזור".
7. ספורנו לפסוק יא:
"לבא מצרימה – בית הועד לזנות, כמו שנאמר עליהם: 'אשר בשר חמורים בשרם, וזרמת סוסים זרמתם'²".
8. קידושין פב ע"א:
"שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה".
9. בראשית רבה סד ד:
"רבי יונתן משם רבי יוחנן אמר: 'תורת' – שתי תורות [תורה שבכתב ותורה שבעל-פה]

¹. בבא קמא ס ע"ב.

². יחזקאל כג כ.

שקיים אפילו מצוה קלה שבעל-פה".

9. שם סא א:

"ומהיכן למד את התורה? אלא זימן לו הקב"ה שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נבועות ומלמדות אותו תורה וחכמה".

10. שבת לב ע"א:

"וגברי היכא מיבדקי? אמר ריש לקיש: בשעה שעוברים על הגשר גשר ותו לא אימא כעין גשר".

11. שם:

"דאמר [רבי ינאי]: לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס, שמא אין עושים לו ואם עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו. אמר רבי חנין: מאי קראה [מניין לומדים זאת בכתוב]? 'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת'³".

12. עין איה שבת אי עמי 166 פסקה קצב:

"אין לך מידה טובה בעולם שלא תוכל להשתבש בידי הבריות ולגרום היפך מהמכוון שלה... אבל כמה צריך האדם להיות נזהר שהמידה היקרה הזאת שהיא אור לעולם לא תהפך לרועץ, שלא תהיה הסיבה לעצלות ולשפלות ידים".

13. שם:

"חפץ האדון ברוך הוא השלם וההנהגה השלמה שלו הוא הטבע. כך, יש גם כן תועלת רוחנית שהאדם שהוא עצמו אחד מפעלי ד' שיצר בחכמה על פי חוקי הטבע שחקק ברוך הוא בעולמו, ראוי שיהיה אוהב את הטבע, את הסדר וההדרגה המניחים מקום לו להיות פועל לא נפעל".

14. מלבי"ם לפסוק י:

"היה קטן בעיניו שישנה ד' את הטבע בעבור ולכן לא סמך על הנס שיחיהו ברעב, רק בקש הצלה טבעית".

15. בראשית רבה מ ה:

"ויהי כבוא אברם מצרימה – ושרה היכן היתה? נתנה בתיבה ונעל בפניה.

כיון דמטא למכסא אמרון ליה: הב מכסא! אמר: אנא יהיב מכסא... אמרון ליה:

לא אפשר אלא דפתחת וחמין לן מה בגוה. כיון שפתחה הבהיקה כל ארץ מצרים מזיוה".

1. תנחומא לך לך ה:

"כיון שראה אברהם כך התחיל בוכה ומתפלל לפני הקב"ה ואומר: רבונו של עולם! זו היא בטחוני שבטחתי בך? ועכשיו אל תביישני מסברי. ואף שרה צווחת ואומרת: רבונו של עולם! אני לא הייתי יודעת כלום, אבל כיון שאמר לי שאמרת לו 'לך לך', האמנתי לדברך, ועכשיו נשארתי יחידה מאבי ומאמי ומבעלי, יבוא רשע זה ויתעולל בי? עשה למען שמך הגדול

³ בראשית לב י.

ולמען בטחוני בדברייך. אמר לה הקב"ה: חייך, אין דבר רע נוגע בך ובבעלך. הדא הוא דכתיב:
'לא יאונה לצדיק כל און ורשעים מלאו רע'⁴.

2. רד"ק לפסוק יב:

"אמר לה הקב"ה: חייך, אין דבר רע נוגע בך ובבעלך.
הדא הוא דכתיב: 'לא יאונה לצדיק כל און ורשעים מלאו רע'⁵."

3. מהר"ל, גבורות ד' פרק ט:

"וכבר הקשו עליו קושיות עד שנעקר פירושו מכל וכל שהרי אחר שנגזר הגלות עליו, חזר
אברהם כשהלך לגרר ואמר אחותי היא, ואיך יתכן זה שאחר שקטא וענש אותו עונש גדול
יחזור לחטא?! חלילה לומר כך. ועוד יצחק שאמר גם כן אחותי היא למה עשה זה אחר
שאברהם נענש איך יחטא הוא עוד?"

⁴. משלי יב כא.

⁵. שם.